11/08/2019

Ο Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης για την Κοίμηση της Θεοτόκου

/ Ορθόδοξες Προβολές

Διαβάστε το άρθρο “Η Κοίμησις της Θεοτόκου” του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη, που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα Εφημερίς στις 15 Αυγούστου 1887.

Μία των γλυκυτέρων και συμπαθεστέρων εορτών του χριστιανικού κόσμου είναι και η Κοίμησις της υπεραγίας Θεοτόκου, ην σήμερον εορτάζει η Εκκλησία. Ευθύς από των πρώτων μ.Χ. αιώνων, έξοχος υπήρξεν η τιμή και ευλάβεια, ην απένεμον οι χριστιανοί προς την Παρθένον Μαρίαν. Αλλ’ η σημερινή εορτή είναι η κατ’ εξοχήν μνήμη της Θεοτόκου, άτε την Κοίμησιν αυτής υπόθεσιν έχουσα.

Η Κοίμησις αύτη συνέβη, κατά την ευσεβή παράδοσιν, τη 15 Αυγούστου, αλλά προϊόντος του χρόνου, συν τη καλλιεργεία και αναπτύξει του χριστιανικού πνεύματος, ετάχθη η προηγουμένη της ημέρας ταύτης δεκατετραήμερος εγκράτεια, προς τιμήν της υπεράγνου Θεομήτορος και αυτή γινομένη. Αγομένης της νηστείας ταύτης, ψάλλονται εν τοις ιεροίς ναοίς εναλλάξ καθ’ εκάστην, οι δύο μελωδικώτατοι Παρακλητικοί Κανόνες, η Μεγάλη λεγομένη παράκλησις και η

Μικρά. Και αύτη μεν επιγράφεται «ποίημα Θεοστηρίκτου μοναχού, η Θεοφάνους», και πιθανώτατον, ότι είναι του Θεοφάνους μάλλον, διότι πράγματι φαίνεται έργον δοκιμωτάτου ποιητού, η δε Μεγάλη παράκλησις είναι ποίημα του βασιλέως Θεοδώρου Δούκα του Λασκάρεως. Εξόριστος από της βασιλευούσης, αλωθείσης υπό των Λατίνων, ο ατυχής εκείνος βασιλεύς, ευγλώττως εκχέει τα παράπονά του προς την μόνην πολιούχον αυτής και προστάτιδα: «Προς τίνα καταφύγω άλλην Αγνή; που προστρέξω λοιπόν και σωθήσομαι; Που πορευθώ;. . . Εις σε μόνην ελπίζω, εις σε μόνην καυχώμαι, και επί σε θαρρών κατέφυγον».

Περί το τέλος του Μεγάλου Παρακλητικού κανόνος ψάλλονται και τα κατανυκτικώτατα εκείνα εξαποστειλάρια. Το πρώτον, ως εκ μέρους της Θεοτόκου, αρχαιοπρεπές και απέριττον, έχει ώδε: «Απόστολοι εκ περάτων, συναθροισθέντες ενθάδε, Γεθσημανή τω χωρίω, κηδεύσατέ μου το σώμα, και συ Υιέ και Θεέ μου, παράλαβέ μου το πνεύμα». Το τρίτον, ικεσία εκ μέρους των πιστών, είναι περιπαθέστατον: «Και σε μεσίτριαν έχω, προς τον φιλάνθρωπον Θεόν, μη μου ελέγξη τας πράξεις, ενώπιον των αγγέλων, παρακαλώ σε Παρθένε, βοήθησόν μοι εν τάχει». Προς το τροπάριον τούτο συνδέεται ευσεβής τις δοξασία από στόματος εις στόμα φερομένη και ασπαστή παρ’ ορθοδόξοις χριστιανοίς, ότι, κατά την τελευταίαν Κρίσιν, και προ της φρικτής αποφάσεως του αδεκάστου δικαστού, η εύσπλαγχνος Μήτηρ και Παρθένος θ’ ανατείνη το τελευταίον χείρας ικέτιδας προς τον Υιόν της και Κύριον, επικαλουμένη την συγκατάβασιν αυτού επί των αμαρτωλών.

Μετά την δεκαπενθήμερον προπαρασκευήν και νηστείαν, άρχεται η εορτή, και μετ’ αυτήν τα μεθέορτα, ψαλλόμενα μέχρι της 23 του μηνός, καθ’ ην τελείται η απόδοσις της εορτής, η άλλως λεγομένη και Μετάστασις της Θεοτόκου. Αλλά και όλος ο Αύγουστος μην θεωρείται αφιερωμένος εις την Θεομήτορα, εν τω ιερώ δε Άθω, τη ακροπόλει ταύτη της Ορθοδοξίας, ήτις εδέχθη μετά την πτώσιν της Βασιλευούσης όσα κειμήλια και θησαυρούς δεν περιεσύλησαν οι αλλόφυλοι, και όπου περιεσώθη προς τοις άλλοις και η προς την Θεοτόκον ιδιάζουσα τιμή και το προνόμιον του επ’ ονόματι αυτής σεμνύνεσθαι, τα μεθέορτα εξακολουθούσι και μετά την 23 του μηνός. Χάριν δε περιεργείας δύναται να σημειωθή και η σύμπτωσις, ότι ο Αύγουστος αστρονομικώς ανήκει εις το ζώδιον, το λεγόμενον της Παρθένου.

Κατ’ αυτήν την ημέραν της εορτής τα άσματα και οι ύμνοι είναι εκ των καλλίστων της Εκκλησίας. Ο,τι υψηλόν και ωραίον έγραψέ ποτέ ο Κοσμάς και ο Δαμασκηνός Ιωάννης, οι δύο μέγιστοι της Εκκλησίας μελοποιοί, τονίζεται την ημέραν ταύτην επ’ εκκλησίας, και η ακολουθία της Κοιμήσεως της Θεοτόκου αμιλλάται προς τας της Μεγάλης Εβδομάδος και των Χριστουγέννων. Λυρικώτατος είναι ο ένθεος

Κανών του ιερού Κοσμά, το «Πεποικιλμένη τη θεία δόξη», εις ήχον α΄ αδόμενος, πανηγυρικώτατος δε ο του θείου Δαμασκηνού προς το «Ανοίξω το στόμα μου», εις δ΄ ήχον. Ο ειρμός της α΄ ωδής του α΄ ήχου έχει ως εξής: «Πεποικιλμένη τη θεία δόξη, η ιερά και ευκλεής Παρθένε μνήμη σου, πάντας συνηγάγετο, προς ευφροσύνην τους πιστούς, εξαρχούσης Μαριάμ μετά χορών και τυμπάνων, τω σω άδοντας Μονογενεί, ενδόξως ότι δεδόξασται».

Το α΄ τροπάριον της αυτής ωδής λέγει·

«Αμφεπονείτο αύλων τάξις, ουρανοβάμων εν Σιών το θείον σώμά σου· άφνω δε συρρεύσασα, των Αποστόλων η πληθύς, εκ περάτων Θεοτόκε, σοι παρέστησαν άρδην, μεθ' ων Άχραντε, σου την σεπτήν, Παρθένε, μνήμην δοξάζομεν».

Και το β΄ τροπάριον·

«Νικητικά μεν βραβεία ήρω, κατά της φύσεως Αγνή, Θεόν κυήσασα· όμως μιμουμένη δε, τον ποιητήν σου και Υιόν, υπέρ φύσιν υποκύπτεις, τοις της φύσεως νόμοις· διο θνήσκουσα, συν τω Υιώ, εγείρη διαιωνίζουσα».

NEWSLETTER
Λάβετε τα καλύτερα του Nextdeal στα εισερχόμενά σας, κάθε μέρα.

Το email σας
Αξιοσημείωτα είναι τα δύο τροπάρια της ε΄ ωδής του δ΄ ήχου, προς το «Εξέστη τα σύμπαντα»·

«Κροτείτωσαν σάλπιγγες, των θεολόγων σήμερον, γλώσσα δε πολύφθογγος ανθρώπων, νυν ευφημείτω, περιηχείτω αήρ, απείρω λαμπόμενος φωτί, άγγελοι υμνείτωσαν, της Παρθένου την κοίμησιν».

«Το Σκεύος διέπρεπε, της εκλογής τοις ύμνοις σου, όλος εξιστάμενος Παρθένε, έκδημος όλος, ιερωμένος Θεώ, τοις πάσι θεόληπτος και ων, όντως και δεικνύμενος, Θεοτόκε πανύμνητε».

Ο ειρμός της ζ΄ ωδής του α΄ ήχου, εν ω μνημονεύεται κατά χρέος η ιστορία των Τριών Παίδων, έχει ως έπεται·

«Ιταμώ θυμώ τε και πυρί, θείος έρως αντιταττόμενος, το μεν πυρ εδρόσιζε, τω θυμώ δε εγέλα, θεοπνεύστω λογική, τη των οσίων τριφθόγγω λύρα αντιφθεγγόμενος, μουσικοίς οργάνοις εν μέσω φλογός· ο δεδοξασμένος, των πατέρων και ημών, Θεός ευλογητός ει».

Το επόμενον τω ειρμώ τούτω τροπάριον περιέχει ποιητικωτάτην παραβολήν, ή

μάλλον αντίθεσιν, αφορμήν λαβούσαν εκ της συντρίψεως των πλακών της Διαθήκης υπό του Μωυσέως.

«Θεοπνεύστους πλάκας Μωσής, γεγραμμένας τω θείω Πνεύματι, εν θυμώ συνέτριψεν, αλλ’ ο τούτου Δεσπότης, την τεκούσαν ασινή, τοις ουρανίοις φυλάξας δόμοις, νυν εισωκίσατο· συν αυτή σκιρτώντες, βοώμεν Χριστώ· ο δεδοξασμένος, των πατέρων και ημών, Θεός ευλογητός ει».

Αλλ’ η χρυσή κορωνίς και το επιστέγασμα όλου του Κανόνος, είναι η ωραιοτάτη εκείνη καταβασία της θ΄ ωδής, μετά του Μεγαλυναρίου, ψαλλομένη και εν τη Λειτουργία·

«Αι γενεαί πάσαι, μακαρίζομέν σε, την μόνην Θεοτόκον.

«Νενίκηνται της φύσεως οι όροι, εν σοι Παρθένε άχραντε, παρθενεύει γαρ τόκος, και ζωήν, προμνηστεύεται θάνατος· η μετά τόκον Παρθένος, και μετά θάνατον ζώσα, σώζοις αεί, Θεοτόκε, την κληρονομίαν σου».

Πηγή: sansimera.gr